

16.4.2021

Valtioneuvostolle

Asia: Suuntaviivat covid-19-epidemiaan liittyvien rajoitustoimien ja -suositusten hallitulle purulle

Valtioneuvosto on laatinut suuntaviivat rajoitustoimien ja -suositusten purkamisesta. MaRa lausuu asiasta seuraavan.

MaRa kiittää hallitusta siitä, että se on esittänyt suunnitelman rajoitustoimien ja -suositusten purkamisesta. Muistiossa on kuitenkin useita asiakokonaisuuksia, joita pitäisi muuttaa.

Rajoitustoimien välttämättömyys ja oikeasuhtaisuus

Eduskunta ja sen valiokunnat ovat useita kertoja huomauttaneet hallitukselle, että rajoitustoimia tulee purkaa heti, kun ne eivät ole välttämättömiä eikä oikeasuhtaisia. Esimerkiksi ravintoloita koskevista rajoitustoimista eduskunta ja sen valiokunnat ovat todenneet, että valtioneuvoston tulee ottaa huomioon eri ravintolatyypit sekä sisä- ja ulkotilojen erilaiset riskiprofiilit, ja että vähäriskisempään toimintaan suunnataan kevyempiä aukiolo- ja anniskelurajoituksia. Eduskunta on myös velvoittanut hallitusta tarkastelemaan ravintolarajoituksia hienosyisemmin alueellisesti kuin vain maakuntien tasolla.

MaRa katsoo, että hallituksen tulee purkaa rajoitustoimia heti, kun ne eivät ole välttämättömiä ja oikeasuhtaisia. Ravintoloita koskevissa rajoitustoimissa hallituksen tulee ottaa huomioon eduskunnan tahtotila.

Matkailu- ja ravintola-alan yritysten tilannekuva

Matkailu- ja ravintola-ala on suurista ja työllistävistä toimialoista eniten kärsinyt koronapandemian ja julkisen vallan päättämien rajoitustoimien ja -suositusten vuoksi. MaRan viikolla 14 tekemän jäsenkyselyn mukaan toimialan yritysten tilanne on lohduton. Myös työntekijät ovat erittäin vaikeassa asemassa pitkien lomautusten vuoksi. Yli vuoden kestänyt kriisi ja julkisen vallan päättämät rajoitustoimet ja -suositukset ovat ajaneet alan yritykset ja työntekijät kestävämpään tilanteeseen niin taloudellisesti kuin henkisesti. Valtion maksamat korvaukset ovat olleet riittämättömiä esimerkiksi verrattaessa niitä muihin Pohjoismaihin.

Ennen hallituksen muistion julkaisemista tehdyn jäsenkyselymme mukaan 66 prosentilla matkailu- ja ravintola-alan yrityksistä liikevaihto alenee vähintään 50 prosentilla huhti-kesäkuussa verrattuna vastaavaan aikaan

vuonna 2019. Eniten liikevaihto alenee ravintola-alalla, hotelleilla ja kylpylöillä, ohjelmapalvelualalla, kongresseilla ja messuilla sekä festivaalialalla.

Yhä useampi matkailu- ja ravintola-alan yritys on konkurssiuhan alla (28 prosenttia) verrattuna MaRan maaliskuun alussa tekemään kyselyyn (24 prosenttia). Lopettaneiden osuus (3 prosenttia) on pysynyt samana. Suurin konkurssi- ja lopettamisuhka on ohjelmapalveluissa (44 prosenttia), juhla- ja pitopalveluissa (43 prosenttia), pubeilla ja yökerhoilla (37 prosenttia), ruokaravintoloilla (33 prosenttia) sekä hotelleilla ja kylpylöillä (32 prosenttia). Liitteenä on tietoja matkailu- ja ravintola-alan eri toimialojen tilanteesta.

Jäsenkyselymme osoittaa, että vaikeinta on niillä toimialoilla, joihin eduskunnan, valtioneuvoston ja aluehallintovirastojen rajoitustoimet ja -suositukset ovat kohdistuneet.

Ravintoloita koskevat rajoitustoimet sekä etätyö- ja -opiskelusuositukset

Ravintoloita koskevat rajoitukset ja -suositukset ovat ajaneet ravintola-alan yritykset tukalaan tilanteeseen. Juhla- ja pitopalvelutoiminta on lähes pysähdyksissä, kun yksityiset kansalaiset ja yritykset eivät voi järjestää kokoontumisiin perustuvia tilaisuuksia. Pubien ja yökerhojen toiminta on ollut käytännössä kielletty maaliskuun alkupuolelta alkaen, mutta suuri osa kuuluista juoksee. Tämä on johtanut nuorten juhlimisen siirtymiseen yksityistiloihin, joissa ei ole valvontaa.

Ruoka-, henkilöstö- ja opiskelijaravintoloita sekä kahviloita ovat kurittaneet erityisesti etätyö- ja -opiskelusuositukset. Myös raskaat rajoitustoimet ja ravintolasulku sekä ulkomaalaisten asiakkaiden puuttuminen etenkin pääkaupunkiseudulla, Pohjois-Suomessa ja Itärajan kunnissa ovat johtaneet liikevaihdon romahtamiseen. Käynnissä oleva ravintolasulku on vaikuttanut kielteisesti myös liikenneasemayritysten talouteen ja tulevaisuudennäkymiin.

Matkustusrajoitukset

Euroopan kireimpiin lukeutuvat matkustusrajoitukset ovat vieneet asiakkaat hotelleilta, kylpylöiltä ja ohjelmapalvelualan yrityksiltä, erityisesti niiltä, joiden asiakkaista kaikki tai suuri osa on ulkomaalaisia. Tämä on heijastunut erittäin kielteisesti myös kansainvälisten kongressien ja messujen järjestämiseen Suomessa. Myös ravintolat, joiden asiakkaista suuri osa on ulkomaalaisia asiakkaita, ovat erittäin vaikeassa asemassa.

Yleisötilaisuuksien rajoitukset

Ihmisten kokoontumisiin liittyvä elinkeinotoiminta on ollut lähes pysähdyksissä jo yli vuoden. Yleisötilaisuuksien rajoitustoimet ovat olleet ankaria ja

kaavamaisia. Ne eivät ole ottaneet huomioon tilan suuruutta eikä sitä, järjestetäänkö tilaisuus sisä- vai ulkotiloissa.

Kongresseja ja messuja ei ole käytännössä pystytty järjestämään yli vuoteen. Suuret festivaalit peruuntuivat viime kesältä ja tilanne näyttää lohduttomalta myös tulevan kesän osalta. Kongressien, messujen ja festivaalien peruuntumisella on ollut vakavat vaikutukset myös aluetalouteen ja muihin elinkeinoihin (esimerkiksi hotellit, ravintolat, taksit ja kaupat).

MaRa katsoo, että

- **matkailu- ja ravintola-alan yritysten ja niiden työntekijöiden taloudellinen ja henkinen kestävyys on loppumassa.**
- **julkisen vallan asettamilla rajoitustoimilla ja -suosituksella on ollut olennainen merkitys toimialan yritysten ja työntekijöiden syvään ahdinkoon.**
- **valtioneuvoston on purettava rajoitustoimia ja -suosituksia nopeassa aikataulussa yritysten ja työpaikkojen pelastamiseksi.**

Yksityiskohtaiset kommentit muistioon

Rokotepassi

Muistiossa todetaan, että ripeän rokotustahdin vuoksi hallitus ei pidä tarkoituksenmukaisena ottaa käyttöön erioikeusjärjestelmiä rokotuksen saaneille, vaan voimassa olevat rajoitukset kohdistuvat edelleen lähtökohtaisesti kaikkiin.

Rokotepassin käyttöönottoa on julkisessa keskustelussa käsitelty lähinnä kansalaisten tasa-arvo- ja syrjimiskysymyksenä. Sitä pitäisi käsitellä kuitenkin myös yritysten ja työpaikkojen säilyttämisen näkökulmasta.

Muistion mukaan osa rajoitustoimista jatkuisi pitkälle kesään ja syksyyn. Jos rokotepassilla voidaan avata yleisötilaisuuksia nopeammin tai laajemmin, sitä tulisi käyttää matkustamisen lisäksi myös näiden yritysten toiminnan helpottamiseksi. Saadun rokotteen lisäksi myös tieto tuoreesta negatiivisesta koronatestistä ja sairastetusta koronasta tulisi oikeuttaa pääsyyn palvelujen käyttäjäksi.

Rokotepassia voidaan käyttää muun muassa messu-, kongressi- ja festivaalialoilla. Muistiossa on esitetty, että isojen yleisötilaisuuksien rajoituksia avataan viimeisten joukossa. Tämä on erittäin vahingollista alan yrityksille ja työntekijöille.

Ravintola- ja huvipuistoaloilla rokotepassin käyttöönotto ei ole tarpeellista. Huvipuistojen kohdalla on huomioitava erityisesti se, että huvipuistokävijöistä suurin osa lapsia ja nuoria, jotka eivät saa rokotusta pitkään aikaan.

Rokotepassi ei nopeuta ravintolapalvelujen avautumista vaan voi jopa hidastaa ravintolapalvelujen elpymistä. Ongelma olisi myös se, että nuoret, alalle tärkeät asiakkaat saisivat sen viimeisten joukossa. Käsittelemme ravintoloiden avaamisen aikataulua jäljempänä, samoin kuin rokotepassin käyttöönottoa matkailussa.

MaRa katsoo, että

- **rokotepassi, todistus tuoreesta negatiivisesta koronatestistä tai sairastetusta koronataudista tulisi ottaa käyttöön sellaisissa toiminnoissa, joilla sen avulla voitaisiin avata toimialan palveluja nopeammin tai laajemmin kuin ilman niitä. Tällaisia toimialoja ovat MaRan edustamista toimialoista kongressit, messut ja festivaalit.**
- **rokotepassin käyttöönotto ei ole tarpeellista ravintola- ja huvipuistoalalla.**

Turvallisten yleisötilaisuuksien järjestäminen

Muistion mukaan lähtökohtana on yleisötilaisuuksien järjestäminen vasta sitten, kun hybridistrategian mukaisista toimenpidetasoista on luovuttu. Toimenpidetasoista luopumista tarkastellaan toukokuun aikana ja tavoitteena on, että niistä luovuttaisiin viimeistään kesäkuussa. Hallitus pitää hyvänä opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmän esitystä, jossa esitetään portaatt yleisötilaisuuksien asteittaiseen avaamiseen tautitilanteen parantuessa.

Yleisötilaisuuksiin kohdistetut rajoitukset ovat olleet keväästä 2020 alkaen erittäin kireitä lukuun ottamatta loppukesää ja alkusyksyä 2020, jolloin oli mahdollista järjestää myös isompia tilaisuuksia hygieniaohteita noudattaen. Käytännössä esimerkiksi kongressi- ja messuala ei ole pystynyt toimimaan viime kevään jälkeen. Festivaaliala, kongressi- messu- ja kokoustoimiala ja livekeikkoja järjestävät ravintolat tarvitsevat selkeän suunnitelman siitä, miten ja milloin yleisötilaisuuksien rajoituksia puretaan.

Yleisötilaisuusrajoitusten purkamisen tiekarttaa on laadittu OKM- turvalliset tapahtumat työryhmässä, joka julkisti maaliskuussa 2021 ehdotuksensa tiekartan yleisötilaisuuksien rajoitusten porrastetuksi purkamiseksi. Rajoitusten purkamisen sääntelyssä huomioidaan tiekartan mukaan tartuntatautilain 58 §:n säännöksen lisäksi myös tartuntatautilain asiakastiloja koskevat pykälät ja niiden soveltamiskriteerit (58 c ja 58 d §). Tiekartan mukaan yleisötilaisuusrajoituksia voidaan purkaa, kun valtakunnallinen ilmaantuvuusluku on alle 75 / 14 vrk / 100 000 asukasta (=ensimmäinen porras rajoitusten purkamiseen). Toinen porras rajoitusten purkamisessa on, kun valtakunnallinen ilmaantuvuusluku laskee alle 50 / 14 vrk / 100 000 asukasta.

Muistion kohdassa 4.1 todetaan, että hallitus pitää OKM:n turvalliset tapahtumat työryhmän esitystä hyvänä ja toteuttamiskelpoisena. Muistion ja sen liitteessä on kuitenkin eroavaisuutta OKM – tiekarttaan, mikä vaikeuttaa yleisötilaisuusrajoitusten purkamisen sisällön ja aikataulun hahmottamista.

Erityisesti isojen festivaalien kannalta erittäin negatiivinen seikka on, että luonnoksessa mainitaan, että isojen yleisötilaisuusrajoitusten rajoitukset puretaan viimeisenä. Uhkana on, että merkittävä osa suurista festivaaleista peruuntuu myös tulevalta kesältä, jollei selkeitä tapahtumien järjestämisen mahdollistavia suuntalinjoja tule nopeasti.

Tapahtuma-alan tiekartta mahdollistaa periaatteessa tapahtumien asteittaisen avaamisen. Kuitenkin jos yleisötilaisuuteen kohdistetaan lähikontaktin estämistä koskeva päätös, se tarkoittaa lähes poikkeuksetta sitä, että tapahtuman osallistujamäärä joudutaan supistamaan normaalista niin paljon, että tapahtumaa ei ole taloudellisesti kannattavaa järjestää. Vaikka kahden metrin turvaväliä osallistujien välillä ei edellytettäisi, väljän oleskelun vaatimus riittävien etäisyyksien ylläpitämisen mahdollistamiseksi vaikeuttaa erityisesti isojen musiikkifestivaalien järjestämistä. Niiden kannattavuus syntyy vasta lähestyttäessä täyttä kapasiteettia.

MaRa pitää tärkeänä, että muistion jatkovalmistelun yhteydessä valmistellaan malli, jossa yleisötilaisuusrajoitukset voidaan välttää, jos yleisötilaisuuteen pääsee vain rokotepassilla, todistuksella tuoreesta negatiivisesta koronatestistä tai todistuksella sairastetusta koronataudista. Yleisötilaisuuden järjestäjä voisi valita, edellyttääkö se osallistujilta koronatodistusta vai järjestääkö se tapahtuman aluehallintoviraston mahdollisesti asettamalla henkilömäärärajoituksilla ja/tai turvavälit huomioiden. Tämä antaa mahdollisuuden avata joitakin tapahtumia loppukeväästä ja alkukesästä, jolloin yleisötilaisuuksia koskevat rajoitukset todennäköisesti ovat vielä esteenä monen tapahtuman kannattavalle järjestämiselle. Koronatodistuksen hyväksyminen antaisi mahdollisuuden tapahtuma-alan nopeammalle elpymiselle syvästä taloudellisesta ahdingosta.

MaRa katsoo, että

- **festivaalien, kongressien ja messujen avaaminen edellyttää ennakoitavuutta ja konkreettista aikataulua rajoitustoimien purkamisesta, jotta suuri osa kesän tilaisuuksista ei peruuntuisi ja jotta kongresseja ja messuja voidaan suunnitella kesälle ja syksyille.**
- **koronapassin, tuoreen negatiivisen koronatestin ja todistuksen sairastetusta koronasta käyttöönottoa tulee pohtia, jos sillä voidaan aikaistaa rajoitustoimien purkua tai muuten helpottaa festivaalien, kongressien ja messujen järjestämistä.**

Tartuntatautilain 58 g §:n perusteella suljetut asiakastilat

Muistion mukaan alueellisesti asetettujen tartuntatautilain 58 g §:n purkamisen perusteena ovat laissa säädetyt soveltamiskriteerit, joita noudatetaan säännösten voimassa ollessa. Ne ovat voimassa 30.6.2021 asti.

Tartuntatautilain 58 g §:n nojalla aluehallintovirastot ja kunnat voivat sulkea epidemian leviämisvaiheen alueilla määrättyjä tiloja ja toimintoja,

joihin sisältyy erityinen riski merkittävien tartuntaketjujen syntymiselle. Sulkemisen mahdollistava säännös on voimassa 30.6.2021 asti.

MaRa katsoo, että listassa on useita sellaisia matkailu- ja ravintola-alan yritysten hallinnassa olevia asiakastiloja ja paikkoja, joiden ei voida katsoa muodostavan erityistä riskiä koronaviruksen leviämiselle.

Aluehallintovirastojen tulee avata asiakastilat heti, kun niiden sulkeminen ei ole enää välttämätöntä ja oikeasuhtaista.

Jos tartuntatautilain asiakastiloja koskevia säännösten voimassaoloaikaa jatketaan, kylpylöiden allastilat ja pukuhuonetilat, huvi- ja teemapuistot ja eläintarhojen sisätilat sekä sisäleikkipuistot on poistettava 58 d §:ssä mainituista tiloista, jotka voitaisiin sulkea. Näiden tilojen sulkemista ei voida pitää välttämättömänä eikä oikeasuhtaisena toimenä koronaviruksen hallitsemattoman leviämisen ehkäisemiseksi.

Koronapandemia on vaikuttanut erittäin voimakkaasti kylpylöihin, koska asiakasmäärät ovat romahtaneet. Näin on tapahtunut siitä huolimatta, että kylpylöiden allasosastoilla ei tiedetä tapahtuneen tartuntoja. Uima-allasveissä käytetään aina desinfiointikemikaalina klooriyhdisteitä, joiden ansiosta virukset tuhoutuvat nopeasti uima-allasveteen joutuessaan.

Kylpylät ovat tehostaneet koronapandemian aikana hygieni- ja siivouskäytänteitään ja turvallisen kylpyläasioinnin varmistamiseksi. Asiakkaita muistutetaan, että sairaana ei saa tulla kylpylään. Kylpylät muistuttavat osana omaavontaansa asiakkaita riittävän etäisyyden ylläpitämisestä suihkutiloissa, saunoissa ja allasalueilla ja vesihierontapisteillä. Pukuhuonetilojen väljyydestä pidetään myös huolta. Pienissä altaissa (esimerkiksi porealtaat) rajoitetaan samaan aikaan altaassa olevien henkilöiden määrää. Kylpylöissä on paikalla valvojia, jotka seuraavat, että ohjeita noudatetaan eikä tungosta synny.

Kylpylät rajoittavat tarpeen mukaan kylpylätiloissa samaan aikaan oleskelevien asiakkaiden määrää siten, että tungosta ei synny. Asiakasmäärien rajaamiseen ei ole ollut tarvetta, koska kylpylöiden asiakasmäärät ovat asiakkaiden varovaisuuden ja ulkomaisten matkailijoiden puuttuessa romahtaneet normaalista.

Kylpylät tarjoavat palveluitaan terveysturvallisesti koronapandemian aikaan myös kuntoutujille. Kuntoutuspalvelujen tuottamisessa kylpylät noudattavat tarkasti viranomaisohjeita muun muassa hygieniasta ja turvaväleistä.

MaRa toteaa, että kylpylöissä ei ole tapahtunut todennettuja tartuntoja. Kylpylöitä ei voida pitää paikkoina, jotka muodostavat erityisen riskin koronaviruksen leviämiselle. Kylpylöiden allastilat ja pukuhuoneet on näin ollen poistettava niistä paikoista, jotka voidaan sulkea 58 g §:n 4 momentin nojalla.

Huvipuistot avattiin kesäkuussa 2020, ja ne olivat auki koko kesän rajoitettuihin asiakasmääriin. Huvipuistot loivat kattavat omavalvontakäytänteet ja ohjeistukset, joilla ehkäistiin tehokkaasti koronaviruksen leviämistä alueella. Koko koronaepidemian aikana asiakasmääriä rajattiin muun muassa etukäteisvarausjärjestelmällä ja asiakaskapasiteettia rajoittamalla, jolloin huvipuistoissa oli väljempää ja turvaetäisyyksiä pystyttiin noudattamaan.

Asiakkaiden turvaohjeita täydennettiin hygieniaoheilla, joissa muistutetaan siitä, että puistoon voi tulla vain terveenä, käsihygieniasta tuli huolehtia ja muihin kuin omaan seurueeseen kuuluviin jäseniin tuli pitää riittävä etäisyys. Huvipuistoissa otettiin käyttöön myös tehostettuja hygieniatoimenpiteitä, esimerkiksi pintojen desinfiointia ja siivousvuoroja lisättiin normaalisti. Riittävästä turvaväleistä muistutettiin turvavälimerkinnoilla ja kuulutuksilla. Turvavälit huomioitiin myös huvipuistolaitteissa niin, että asiakkaat eivät joutuneet lähekkäin omia seurueita lukuun ottamatta.

Ensi kesänä riskit ovat pienempiä, koska ainakin riskiryhmät on saatu kesään mennessä rokotettua. Huvipuistoalueet sijaitsevat ulkoilmassa, joissa tartunnan leviämisen riski on pienempi. Huvipuistoissa ei viime huvipuistokaudella tapahtunut yhtään todennettua tartuntaa. MaRan jäsenenä olevat huvipuistot sitoutuvat noudattamaan turvallisia toimenpiteitä terveysturvallisen huvittelun varmistamiseksi myös kaudella 2021.

MaRan jäsenenä on myös seikkailupuistoja, joissa tarjotaan monipuolisia aktiviteetteja lapsille ja aikuisille. Seikkailupuistoja ovat esimerkiksi luontoon rakennetut kiipeilypuistot. Seikkailupuistot sijaitsevat ulkotiloissa ja ne ottivat kesäkuussa 2020 käyttöönsä huvi- ja elämyspuistojen omavalvontakäytänteet ja ohjeistukset koronaviruksen leviämisen ehkäisemiseksi.

Seikkailupuistot sijaitsevat ulkoilmassa, joissa tartunnan leviämisen riski on pienempi. Seikkailupuistoissa ei ole tapahtunut yhtään todennettua tartuntaa.

MaRan jäsenenä on myös eläintarhoja. Tartuntatautilain 58 g §:n nojalla eläintarhojen sisätilat voidaan sulkea. MaRa toteaa, että eläintarhojen alueet ovat laajoja, joten yritykset pystyvät estämään tungoksen syntymisen. Alueelle tulevien henkilöiden määrää voidaan rajoittaa, jos näyttää siltä, että alueelle on tulossa niin paljon ihmisiä, että riittävien turvavälien pitäminen toisiin asiakkaisiin ei olisi mahdollista. Eläintarhojen alue muodostuu suurimmalta osin ulkotiloista, joissa viruksen leviämisen riski on pieni. Eläintarhojen sisätiloissa voidaan omavalvonnalla ja mahdollisesti henkilömäärää rajoittamalla huolehtia siitä, että välttävä oleskelu on mahdollista ja turvavälit toteutuvat.

MaRa toteaa, että huvipuistoissa, seikkailupuistoissa ja eläintarhoissa ei ole tapahtunut todennettuja tartuntoja. Ne eivät ole paikkoja, jotka muodostavat erityisen riskin koronaviruksen leviämiseksi. Huvi- ja

teemapuistot ja eläintarhojen sisätilat on näin ollen poistettava niistä paikoista, jotka voidaan sulkea 58 g §:n 4 momentin nojalla.

Koronapandemia on vaikuttanut erittäin voimakkaasti sisäleikkipuistoihin, joiden asiakasmäärät ja liikevaihto ovat romahtaneet. Sisäleikkipuistoissa on otettu käyttöön tehokkaita toimenpiteitä, joilla tartuntariski puistoissa voidaan minimoida ja mahdollistaa turvallinen puistotoiminta myös epidemia-aikana. Sisäleikkipuistojen kosketuspintoja on käsitelty pinoitteilla, jotka tuhoavat viruksia ja bakteereja. Tehostetut hygieniatoimenpiteet ovat käytössä, esimerkiksi pintojen desinfiointia ja siivousvuoroja lisättiin normaalista.

Riittävästä turvaväleistä muistutetaan turvavälitarroilla. Koronapandemian aikana asiakasmääriä kontrolloidaan muun muassa etukäteisvarausjärjestelmillä ja asiakaskapasiteettia rajoittamalla, jolloin tiloissa on väljää ja turvetaisyyksiä voidaan noudattaa. Varausjärjestelmä mahdollistaa myös asiakkaiden tavoittamisen mahdollisissa altistustapauksissa terveysviranomaisten edellyttäessä sitä.

Myös asiakkaiden turvaohjeet on täydennetty hygieniaoheilla, joissa muistutetaan siitä, että puistoon voi tulla vain terveenä, käsihygieniasta tulee huolehtia ja muihin kuin omaan seurueeseen kuuluviin jäseniin tulee pitää riittävä etäisyys. Edellä mainittuihin toimenpiteisiin on investoitu merkittävästi ja ne on otettu käyttöön, jotta sisäleikkipuistojen toiminta voisi jatkua myös kaikissa epidemiatilanteissa

MaRa toteaa, että sisäleikkipuistojen kohderyhmään kuuluvat nuorimmat lapset ja lapsiperheet, jotka ikänsä puolesta kuuluvat pienimmän riskin väestöryhmään. Puistot edistävät merkittävästi lasten ja lapsiperheiden hyvinvointia ja vähentävät perheiden kuormitusta epidemian aikana. Ne eivät ole paikkoja, jotka muodostavat erityisen riskin koronaviruksen leviämiseksi. Sisäleikkipuistot on näin ollen poistettava niistä paikoista, jotka voidaan sulkea 58 g §:n 4 momentin nojalla.

Ravintoloita koskevat rajoitukset

Muistion mukaan ravintolat avautuvat huhtikuussa asiakaspaikka- ja aukioloaika-rajotuksin. Kesäkuussa ravintoloiden asiakaspaikka- ja aukiolo-rajotuksia lievennettäisiin. Tavoitteena olisi kesäkuussa kesän 2020 tilannetta vastaava sääntely.

Ravintoloiden avaaminen 18.4.2021 jälkeen

Hallitus on päättänyt, että ravintoloita koskeva sulku päättyy 18.4. niissä maakunnissa, joissa sulku on voimassa. Hallitus on tänään antanut Valtioneuvoston asetuksen, jonka mukaan ravintolat avataan erittäin ankarilla asiakaspaikka-, anniskelu- ja aukiolorajoituksilla Uudenmaan, Varsinais-Suomen, Satakunnan, Kanta-Hämeen, Pirkanmaan, Päijät-Hämeen,

Kymenlaakson, Etelä-Karjalan, Etelä-Savon, Keski-Suomen ja Pohjanmaan maakunnissa.

Ankarat rajoitukset tulevat sovellettaviksi kiihtymis- ja leviämisvaiheen maakunnissa. Tartuntatautilakia koskevan hallituksen esityksen (HE 32/2021 vp) sivulla 14 on todettu, että ”Käytännössä kyse olisi siitä, että nykyistä suurempia rajoituksia tarvitaan epidemian torjunnassa tasolla 2, jossa epidemian leviämisen uhka kasvaa koko maassa ja jossa alueet ja kunnat ohjataan valtioneuvoston puollon jälkeen ottamaan käyttöön leviämisvaiheen toimenpiteet laajamittaisesti.”

Perustuslakivaliokunta on useita kertoja ravintoloiden rajoituksia koskevan sääntelyn yhteydessä edellyttänyt rajoitusten välttämättömyyttä ja oikeasuhtaisuutta (mm. PeVL 31/2020 vp ja PeVL 14/2020 vp). Perustuslakivaliokunta on todennut myös, että rajoitustoimista on säädettävä myös erityyppisten ravintoloiden osalta eriytetysti siten, että rajoitukset ovat välttämättömiä juuri niissä yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi.

Ruokaravintoloissa asiakaspaikoista saa olla käytössä enintään puolet ja muissa ravintoloissa enintään kolmasosa enimmäispaikkamäärästä. Anniskelu tulee lopettaa kaikissa ravintoloissa klo 17.00. Ruokaravintolat tulee sulkea klo 19.00 ja muut ravintolat klo 18.00.

Näin tiukat rajoitustoimet merkitsevät sulun jatkumista, mutta eri nimellä illallista tarjoavissa ruokaravintoloissa ja pubeissa. Yökerhojen ja karaoke-ravintoloiden liiketoiminta on ollut käytännössä mahdotonta 5.3.2021 alkaen, kun valtioneuvosto päätti asetuksellaan liikkumisrajoituksista ravintoloissa. Näin tiukat rajoitustoimet eivät mahdollista kannattavaa liiketoimintaa edellä mainituille ravintoloille. Niiden tappiot kasvavat ja työntekijöiden tukala asema heikkenee entisestään.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on kiinnittänyt erityistä huomiota siihen, että eri ravintolatyyppejä sekä ulko- ja sisätiloja pitäisi käsitellä eri tavalla. Valiokunta on nimenomaisesti todennut, että ruokaravintoloiden sulkeminen ennen klo 21:tä tarkoittaa tosiasiassa useiden ruokaravintoloiden sulkemista. Tämän vuoksi ruokaravintoloiden sulkemisen tulee valiokunnan mukaan olla erityisen korkean kynnyksen takana.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on myös pyytänyt Terveiden ja Hyvinvoinnin laitokselta tietoja siitä, miten paljon todennettuja tartuntoja on tapahtunut pääosin ruokaa tarjoavissa ravintoloissa. Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa mietinnössään, että ”Tartuntojen määrän jakaumasta ei kuitenkaan valiokunnalle ole toimitettu tietoa.”

Valtioneuvosto ei ole ottanut lainkaan huomioon sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnössä olevaa lausumaa siitä, että pääosin ruokaa tarjoilevien ravintoloiden sulkeminen ennen klo 21.00 tulee olla erityisen korkean kynnyksen takana. THL ei ole toimittanut tietoja tartunnoista

ruokaravintoloissa olletikin siksi, että niissä tapahtuneita tartuntoja on niin vähän. MaRa esitti valiokuntalausunnossaan, että ruokaravintolat voisivat anniskella klo 20.00 asti ja olla auki klo 21.00 asti myös epidemian tasolla 2. Valtioneuvosto ei ole perustellut millään tavalla, miten se lisäisi koronartartuntojen riskiä, jos ruokaa tarjoavat ravintolat saisivat anniskella klo 20.00 asti ja sulkea ovensa klo 21.00. Valtioneuvoston asetus on tältä osin perustuslain vastainen, koska näin tiukka ruokaravintoloiden sääntely ei ole välttämätöntä eikä oikeasuhtaista.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että riski koronartartunnalle on erilainen ulko- ja sisätiloissa. Ravintoloiden ulkoterasit olisi voitu avata terveysturvallisesti pidemmällä anniskelu- ja aukioloajoilla, jolloin ravintolayrityksille aiheutuneet vahingot olisivat olleet pienemmät. Valtioneuvosto ei ole ottanut tätä huomioon.

MaRa katsoo, että

- **valtioneuvosto ei ole ottanut huomioon perustuslakivaliokunnan sekä sosiaali- ja terveysvaliokunnan kannanottoja erityyppisten ravintoloiden käsittelemisestä sekä ulko- ja sisätilojen käsittelemisestä eri tavalla.**
- **valtioneuvosto ei ole asetuksessa ottanut huomioon vallitsevaa epidemiatilannetta ja sitä, että tartuntojen määrä valtakunnallisesti on merkittävästi pienempi kuin ennen ravintoloiden sulkua ja laskeva suunta jatkuu.**
- **ankarat rajoitustoimet eivät ole oikeasuhtaisia eivätkä välttämättömiä.**
- **valtioneuvosto on ajanut asetuksellaan ravintolayritykset ja niiden työntekijät yhä tukalampaan tilanteeseen niin taloudellisesti kuin henkisesti.**

Kesäkuussa tavoitteena kesän 2020 sääntely

Valtioneuvoston tulee purkaa 19.4. voimaantuleva sääntely heti, koska sen ylläpitäminen ei täytä perustuslaissa olevia oikeasuhtaisuuden eikä välttämättömyyden edellytyksiä. Valtioneuvoston tulee muuttaa asetustaan niin pian kuin mahdollista niiden maakuntien osalta, joissa on voimassa edellisessä kohdassa mainitut ankarat rajoitustoimet. Ne tulee saattaa ennen ravintoloita koskevaa sulkua olevan sääntelyn piiriin, jonka mukaan ruokaravintoloissa asiakaspaikoista saa olla käytössä enintään 75 prosenttia ja muissa ravintoloissa 50 prosenttia. Anniskelu tulee lopettaa klo 22.00 ja kiihtymisvaiheen maakunnissa ruokaravintolat sulkea klo 24.00 ja muut ravintolat klo 23.00. Leviämisvaiheen alueella kaikki ravintolat suljetaan klo 23.00. Nämä toimenpiteet eivät voi odottaa kesäkuuhun asti.

Myös ulkotiloja koskevaa sääntelyä tulee lieventää heti kaikkialla maassa.

Ravintolatoiminnan asiakaspaikkojen, anniskelu- ja sulkemisaikojen sääntely sekä liikkumista ravintoloissa koskeva sääntely tulee palauttaa normaaliajan sääntelyn piiriin heti, kun edellisessä kappaleessa olevan sääntelyn edellytykset eivät enää täyty. Tavoitteena tulee olla 13.7.2020 voimaantulleen sääntelyn palauttaminen niin pian kuin mahdollista. Tämä on tärkeää myös pubien, yökerhojen ja karaokeravintoloiden osalta, koska niiden toiminta on ollut käytännössä erittäin raskaiden rajoitustoimien piirissä jo loppusyksystä 2020 alkaen.

Rajoitustoimet tulee poistaa kokonaisuudessaan, kun sen edellytykset eivät enää täyty.

MaRa katsoo, että

- **valtioneuvoston tavoite, että kesäkuussa olisi voimassa kesän 2020 sääntely on oikeansuuntainen tavoite. Kesäkuun alusta lukien pitäisi saattaa voimaan 13.7.2020 alkaen voimassa ollut sääntely.**
- **19.4. voimaantullutta sääntelyä on kuitenkin purettava heti ottaen huomioon eduskunnan perustuslakivaliokunnan sekä sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintöihin sisältyvät kannanotot.**
- **valtioneuvoston tulee ottaa huomioon, että ruokaravintoloiden asiakaspaikka-, anniskeluaika- ja aukioloaikarajoituksia puretaan nopeasti ja että ulkotilojen sääntelyä kevennetään heti kaikenlaisen ravintoloiden osalta.**
- **pubit, yökerhot ja karaokeravintolat ovat kärsineet valtavia tappioita koronaepidemian aikana. Ne eivät pysty toimimaan lainkaan nyt voimassa olevien rajoitustoimien takia. Niitä koskevaa sääntelyä on purettava heti, kun sääntely ei ole oikeasuhtaista ja välttämätöntä.**

Liikkuminen rajojen yli ja terveysturvallisuus rajoilla

Muistion mukaan sisäraja- ja ulkorajaliikenteessä tavoitteena on, että ensin avattaisiin työmatkustamisesta mahdollisesti alkusyksystä ja sen jälkeen luodaan mahdollisuuksia muulle matkustamiselle ja turismille. Kolmansista maista tapahtuvan liikenteen avaamisessa otetaan huomioon EU:n suositukset ja yhteinen lähestymistapa.

Eduskunnan sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta on edellyttänyt maaliskuussa 2021, että hallitus ryhtyy välittömiin toimiin luodakseen maahantuloon menettelyn, joka estää yleisvaarallisen tartuntataudin leviämistä ja samalla huomioi jatkossa kasvavat liikennemäärät rajaliikenteessä. Ennakkotodistuksiin perustuvan mallin käyttöönoton jälkeen pakolliset terveystarkastukset voitaisiin selkeästi kohdentaa henkilöihin, joilla ei ole osoittavia todistuksia negatiivisesta covid-19 testituloksesta, annetusta rokotuksesta tai covid-19 taudin sairastamisesta.

Rokotekattavuuden lisääntymisen myötä myös kansainvälinen matkailu alkaa elpymään kesällä tai viimeistään syksyllä 2021. Suomen tulee olla EU:n etujoukoissa avaamassa terveysturvallisesti rajojaan ulkomailta Suomeen tuleville matkustajille. Sama koskee Suomen kannalta erittäin tärkeitä matkailumaita Venäjää, Iso-Britanniaa, Kiinaa ja Japania. Ennustettavuus on tärkeää matkailualan yrityksille ja Finnairille.

Jos Suomi ei toimi ripeästi Suomi menettää matkailijoita etenkin muille Pohjoismaille. Esimerkiksi Islanti kilpailee talvimatkailijoista Pohjois-Suomen kanssa. Islannilla on jo toimiva malli ulkomaalaisten matkailijoiden maahan saapumiseksi.

Suomen tulee olla aktiivinen yhteisen eurooppalaisen matkustustodistuksen luomisessa. Se tulee voida ottaa käyttöön Suomessa heti kun mahdollista.

Kilpailuneutraliteetin ja matkailutulojen ja –menojen tasapainon kannalta on tärkeää, että matkailu Suomelle tärkeistä maista avataan samaan aikaan kuin suomalaisten matkailua ulkomaille avataan.

MaRa katsoo, että

- **Suomen on valmisteltava nopeasti selkeä, ennakoitava ja riskiperusteiseen lähestymistapaan perustuva sääntelymalli terveysturvalliselle liike- ja vapaa-ajan matkailulle, joka korvaa kaavamaiset ja tiukat maahantulorajoitukset sisäraja- ja ulkorajaliikenteessä.**
- **Suomen tulee olla aktiivinen eurooppalaisen matkustustodistuksen luomisessa ja käyttöönottamisessa.**
- **kilpailuneutraliteetti tulee ottaa huomioon rajoja avattaessa ja terveysturvallisuustoimissa.**

Suositus etätyöstä

Muistion mukaan valtakunnallista suositusta etätyöstä tarkastellaan kesäkuun alussa. Tavoitteena on, että suosituksesta luovutaan heinäkuussa.

Lähityön korvaantuminen etätöillä on vaikuttanut erittäin kielteisesti matkailu- ja ravintola-alaan ja moneen muuhun toimialaan ja niissä työskenteleviin työntekijöihin. Etätyö on vaikuttanut erityisen kielteisesti henkilöstö-ravintoloihin, joiden myynti on romahtanut viime vuoden huhtikuun alusta lukien. Etätöiden tekeminen vähentää kulutuskysyntää, verotuloja ja heikentää työllisyyttä.

Työpaikoilla työskentelevät työntekijät käyttävät paljon ravintola-alan yritysten palveluita (esimerkiksi lounasruokailu). Työntekijät käyttävät myös palveluita ja käyvät ostoksilla työpaikan ja kodin välisen työmatkan aikana ja myös vapaa-ajallaan töistä lähdettyään. Matkailu- ja ravintola-alan yritysten lisäksi kysyntä kohdistuu esimerkiksi museoihin, teattereihin ja

kaikkiin paikkoihin, joissa pistäydytään tai joihin jäädään töiden jälkeen kollegoiden tai muiden kavereiden kanssa.

Etätöissä olevat käyttävät palveluita huomattavasti vähemmän kuin työpai-koilla työssä käyvät. Koronakriisin aikana tapahtunut siirtyminen etätöihin on romahduttanut matkailu- ja ravintola-alan ja monen muun toimialan yri-tyksen myynnin. Lähitöiden korvaantuminen etätöillä johtaisi kaupunkien keskustojen vetovoiman ja palvelujen kysynnän vähentymiseen. Kaupun-kien keskustojen elinvoimaisuus perustuu ihmisten liikkumiseen ja vahvaan kulutuskysyntään.

Etätööhön siirtymisessä ei ole otettu huomioon ravitsemuksellisia asioita ja sen merkitystä kansanterveyteen. Kun työntekijät ovat etätöissä, he syövät esimerkiksi kaupan valmisruokia sen sijaan, että kävisivät esimerkiksi hen-kilöstöravintoloissa nauttimassa terveellisiä ja monipuolisia lounaita. Jos etätö yleistyy, tällä tulee olemaan erittäin kielteiset vaikutukset kansanter-veyteen.

Valtion talouden saaminen tasapainoon edellyttää työllisyyden merkittävää kasvua. Etätöiden edistäminen heikentäisi palvelujen kysyntää ja vähentäisi työllisyyttä. Etätöiden tekemistä ei voida valtion toimenpitein edistää. Val-tion tulee edistää lähityöhön palaamista.

MaRa katsoo, että valtioneuvoston tulisi luopua etätösuosituksesta mahdollisimman nopeasti.

Korkea-asteen etäopetus

Muistiossa todetaan, että siirtyminen etäopetuksesta lähiopetukseen tapah-tuu alueen palatessa kiihtymis- ja leviämisvaiheesta perusvaiheeseen.

Etäopetus on vaikuttanut kielteisesti moniin korkea-asteella opiskeleviin.

Etäopetukseen siirtyminen on vaikuttanut erittäin kielteisesti myös ravinto-lapalveluja opiskelijoille tarjoaviin ravintolayrityksiin. Niiden myynti on ollut 50 – 90 prosenttia heikompi kuukausittain viime huhtikuusta lähtien. Tilannetta on heikentänyt se, että ne eivät saaneet kevään 2020 ravintola-sulusta maksettavia valtion tukia. Etäopiskelu on vaikuttanut hyvin kieltei-sesti myös opiskelijoiden ruokailutottumuksiin. Terveellisten ja monipuo-listen opiskelijaravintoloiden valmistamien aterioiden sijaan opiskelijat ovat syöneet kotiolosuhteissa vähemmän terveellisiä ja monipuolisia ruo-kia.

MaRa katsoo, että korkea-asteen opiskelijoiden kannalta olisi tärkeää siirtyä lähiopetukseen mahdollisimman pian.

Matkailu- ja ravintola-alan yritysten tukeminen

Valtioneuvoston laatima muistio osoittaa, että osa rajoitustoimista jatkuu kesään ja sen ylikin. Valtion on tuettava taloudellisesti toimialan yrityksiä niin kauan, kunnes ne voi toimia ilman rajoitustoimia. Tämä tarkoittaa sitä, että kustannustuki IV:n jälkeen tarvitaan vielä uusia tukikierroksia. Valtion tulee tukea ravintola-alaa eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnössä (StVM 9/2021 vp) edellytetyllä tavalla. Tukien tulee koskea niin pieniä kuin suuria yrityksiä oikeudenmukaisella tavalla. Kaikkien yritystuki-yritystukikohtaisen ja yhteenlaskettujen tukien enimmäismäärä tulee nostaa EU:n sallimaan 10 miljoonaan euroon yritystä kohti.

Myös tapahtumatakuu tulee toteuttaa siten, että se hyödyttää esimerkiksi kongressi- ja messualan yrityksiä. OKM:n tuet ovat tarpeen kesän 2020 täpään.

EK on esittänyt uuden 5 prosentin määräaikaisen arvonlisäverokannan luomista tukemaan pahiten kärsineiden toimialojen ja niiden työntekijöiden asemaa. Ravintolaruoan ja 10 prosentin arvonlisäverokantaan kuuluvien palvelujen arvonlisävero tulee alentaa 5 prosenttiin 12 kuukauden määräajaksi 1.7.2021 lukien.

Matkailu- ja ravintola-alan yritysten kassat ovat tyhjiä. Kun rajoitustoimia puretaan ja työntekijöitä kutsutaan takaisin töihin, ongelmaksi muodostuu, mistä saadaan rahat työntekijöiden palkkojen ja muiden laskujen maksuun. Ravintolaruoan sekä matkailuun, majoitukseen ja tapahtumiin liittyvien arvonlisäverojen alentaminen olisi nopea keino saada yritysten kassoihin rahaa palkkojen ja muiden laskujen maksuun.

Arvonlisäveron alentaminen kohtelee yrityksiä kilpailuneutraalisti erittäin työvoimavaltaisella toimialalla. Se on myös hallinnollisesti yksinkertainen toteuttaa. Kansainvälisen matkailun käynnistyessä arvonlisäverojen alentaminen parantaisi matkailu- ja ravintola-alan kustannus- ja hintakilpailukykyä merkittävästi sekä nopeuttaisi elpymistä ja kykyä työllistää.

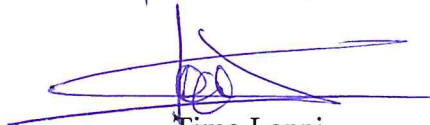
Valtioneuvoston tulisi tehdä kehysriihessä päätös arvonlisäverojen määräaikaisesta alentamisesta. Alan toipuminen on valtionkin etu, sillä se on merkittävä valtion verotulojen lähde. Majoitus- ja ravintola-alan verojalanjälki oli noin 2,9 miljardia euroa vuonna 2019. Tästä luvusta puuttuvat vielä muiden matkailutoimialojen valtiolle maksamat verot

MaRa katsoo, että

- **valtion tulee tukea matkailu- ja ravintola-alan yrityksiä niin kauan kuin se rajoittaa niiden toimintaa. Tukijärjestelmien tulee kohdella erikokoisia yrityksiä oikeudenmukaisesti ja tasapuolisesti. Keski- suurten ja suurten yritysten tuki tulee nostaa 10 miljoonaan euroon.**

- **ravintolaruoan ja 10 prosentin arvonlisäverokantaan kuuluvien palvelujen arvonlisävero tulee alentaa 5 prosenttiin 12 kuukauden määräajaksi 1.7.2021 lukien. Valtioneuvoston tulee tehdä tästä päätös kehysriihessä.**

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry

Timo Lappi

toimitusjohtaja

Veli-Matti Aittoniemi

varatoimitusjohtaja